

УДК 338.43:634.1.037

Г. О. Криштофор,
аспірант, ННЦ "Інститут аграрної економіки"
ORCID ID <https://orcid.org/0009-0005-1504-430X>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.19.159

РОЗСАДНИЦТВО ПЛОДОВИХ І ЯГІДНИХ КУЛЬТУР: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ГАЛУЗІ

Н. Kryshthor,
Postgraduate student, National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics"

NURSERY PRODUCTION OF FRUIT AND BERRY CROPS: MAIN ISSUES AND THEIR IMPORTANCE FOR SECTORAL INVESTMENT ATTRACTIVENESS

У статті досліджено сучасний стан виробництва садивного матеріалу плодових культур в Україні, розглянуто основні структурні рівні системи розсадництва та їх функціональне призначення. Також у статті визначено основні проблеми, що впливають на якість і обсяги виробництва садивного матеріалу, його конкурентоспроможність на ринку.

Розсадництво — це специфічна галузь, функціонування якої відзначається залежністю від природно-кліматичних факторів, сезонним характером виробництва і довготривалістю виробничого процесу. Це обумовлює додаткові ризики для інвесторів та актуалізує потребу у створенні сприятливих умов для залучення інвестицій. Аналіз статистичних даних свідчить про зменшення обсягів закладання нових садів та суттєве скорочення площ розсадників, що безпосередньо впливає на попит і пропозицію садивного матеріалу. Значна частина саджанців потрапляє на ринок із тіньового сектору, минаючи процедури сертифікації, що призводить до поширення неякісного та інфікованої садивного матеріалу, зниження врожайності або загибелі насаджень.

Перспективи розвитку галузі пов'язані не лише з модернізацією виробництва, а й із пошуком нових ринкових ніш. Сучасні тенденції, що базуються на споживчих вподобаннях, створюють нові ринкові можливості, що можуть сприяти посиленню конкурентних позицій України на світовому ринку та підвищенню інвестиційної привабливості галузі. Водночас реалізація експортного потенціалу потребує гармонізації національного законодавства з європейськими нормами, зокрема щодо класифікації, реєстрації та сертифікації садивного матеріалу.

Таким чином, стаття комплексно окреслює проблеми та перспективи розвитку українського розсадництва плодових і ягідних культур. Подальший розвиток галузі можливий лише за умови збільшення обсягів державної підтримки, інвестицій у біотехнології та створення умов для активної інтеграції у міжнародні ринки. Реалізація цих завдань сприятиме підвищенню ефективності функціонування розсадництва, його трансформації у конкурентоспроможну та привабливу для інвесторів галузь, а також відновленню і розвитку вітчизняного садівництва.

The article examines the current state of fruit crop planting material production in Ukraine, considering the main structural levels of the nursery system and their functional purpose. The article also identifies the key problems affecting the quality and volume of planting material production, as well as its competitiveness in the market.

Nursery production is a specific sector, the functioning of which is characterized by dependence on natural and climatic factors, the seasonal nature of production, and the long duration of the production process. This creates additional risks for investors and highlights the need to establish favorable conditions for attracting investment. An analysis of statistical data indicates a decrease in the establishment of new orchards and a significant reduction in nursery areas, which directly affects the supply and demand for planting material. A considerable share of seedlings enters the market from the shadow sector, bypassing certification procedures, which leads to the spread of low-quality and infected planting material, decreased yields, or the death of plantations.

The prospects for the sector's development are linked not only to the modernization of production but also to the search for new market niches. Current trends based on consumer preferences create new market opportunities that can strengthen Ukraine's competitive position in the global market and enhance the sector's investment attractiveness. At the same time, the realization of export potential requires harmonization of national legislation with European standards, particularly regarding the classification, registration, and certification of planting material.

Thus, the article provides a comprehensive outline of the problems and prospects for the development of Ukrainian fruit and berry nursery production. The further development of the sector is possible only with increased state support, investments in biotechnology, and the creation of conditions for active integration into international markets. Achieving these goals will contribute to improving the efficiency of nursery production, transforming it into a competitive and investor-attractive industry, as well as restoring and advancing domestic horticulture.

Ключові слова: розсадництво, плодови і ягідні культури, садивний матеріал, державна підтримка, ринок садивного матеріалу, конкурентоспроможність.

Key words: nursery sector, fruit and berry crops, planting material, government support, planting material market, competitiveness.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Розсадництво плодових і ягідних культур є стратегічно важливою складовою агропромислового комплексу, адже саме якісний садивний матеріал визначає продуктивність та економічну ефективність промислового садівництва. Проте в Україні галузь розсадництва стикається з низкою викликів, серед яких — тінізація ринку, недосконалість механізмів сертифікації та контролю за якістю садивного матеріалу, а також недосконала нормативно-правова база. Ці чинники обмежують можливості залучення інвестицій у галузь, стримують технологічне оновлення та знижують конкурентоспроможність українського садивного матеріалу на внутрішньому й зовнішньому ринках. За таких умов актуальним є комплексне дослідження проблем і перспектив розвитку розсадництва плодових і ягідних культур.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання виробництва садивного матеріалу плодових культур розглядалося у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Дослідження Грюнвальда Н. В., Захарчука О. В. та Мацибори Т. В. [1] зосереджуються на перспективах розвитку виробництва насіння і садивного матеріалу в Україні. Heera I.J., Hossain M.F. та Ali M.S. [2] аналізують проблеми власників розсадників, тоді як Vamprasidou M. та Fields J.

[3] розглядають вплив зростаючого попиту на розсадницьку продукцію в умовах обмеженості ресурсів. Костенко В. М. та співавтори [4; 5] досліджують особливості правового регулювання і державної підтримки галузі, а Удовиченко К. М. та Удовиченко В. М. [6] акцентують увагу на особливостях сертифікації садивного матеріалу. Проте, попри наявність значної кількості наукових праць, більшість із них зосереджені на окремих аспектах розвитку розсадництва. Тому актуальною і важливою є комплексна оцінка проблем та визначення стратегічних орієнтирів розвитку даної галузі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою даної роботи є дослідження сучасного стану розсадництва плодових і ягідних культур в Україні, виявлення основних проблем, які впливають на інвестиційну привабливість галузі, та обґрунтування напрямів її підвищення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

В умовах трансформації аграрного сектору України та інтеграції до європейського ринку проблеми функціонування галузі розсадництва набувають особливої актуальності. Сьогодні галузь функціонує в умовах, що супроводжуються як позитивними зрушеннями (по-

ява нових технологій, активізація приватних виробників), так і системними проблемами (недостатнє фінансування, недосконале законодавство, слабкий нагляд з боку контролюючих органів). Війна виступає як найбільш критичний фактор, що ще більше посилює нестабільність ринку, роблячи будь-які довгострокові інвестиції вкрай ризикованими.

За останні роки в Україні в розсадницьких підприємствах площі, на яких вирощувався садивний матеріал плодових та ягідних культур, поступово скорочувались. Так, у 2017 році вони становили близько 411,1 га, а у 2024 зменшилися до 78,1 га, або на 81,0% [7]. Зокрема, площі розсадників плодових культур скоротилися з 260,6 га у 2017 році до 48,2 га у 2024, або на 81,5%. Відповідно, площі, відведені під вирощування садивного матеріалу ягідних культур, зменшилися з 150,5 га до 29,9 га, або на 81,2%.

В основному пояснюється це тим, що попит на садивний матеріал безпосередньо формують обсяги закладання промислових садів в Україні. Так, у 2017—2019 роках сільськогосподарські підприємства щорічно закладали від 3,9 до 4,6 тис. га садів [8]. Але у 2020—2021 роках обсяги нових насаджень скоротилися до 2,3—2,4 тис. га через погіршення економічної ситуації та невизначеність, спричинену пандемією COVID-19. У 2022—2024 роках, в умовах повномасштабного російського вторгнення, площі закладання нових садів зменшилися до 1,2—1,6 тис. га.

Також слід зазначити, що починаючи з 2022 року додатковими негативними чинниками, які призвели до значного скорочення площ розсадників, стали воєнні дії та окупація регіонів, у яких вони були розташовані.

Згідно з даними Міністерства аграрної політики та продовольства, у 2024 році в Україні функціонувало близько 45 суб'єктів, що займалися виробництвом садивного матеріалу. Серед зареєстрованих суб'єктів 11 мали право на реалізацію сертифікованого садивного матеріалу яблуні, 6 — черешні, 5 — сливи, 5 — груші, 11 — лохини, 6 — смородини, 6 — малини та 6 — суниці садової [9]. Ними було вирощено садивного матеріалу плодових та горіхоплідних культур — 1081,1 тис. шт., ягідних культур — 2387,1 тис. шт., суниці — 1485,0 тис. шт. [10]. У порівнянні з довоєнним 2021 роком ці обсяги зменшилися у 6, 1,6 та 3,5 разів відповідно (табл. 1).

За даними Реєстру сертифікатів на насіння і садивний матеріал, у 2024 році було сертифіковано 188 партій садивного матеріалу, переважну більшість з якого становили суниця та

Таблиця 1. Вирощування сертифікованого садивного матеріалу плодових і ягідних культур в Україні, тис. шт.

Садивний матеріал за видами культур	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Плодові та горіхоплідні культури	5760,8	6479,3	1683,2	100,0	1081,1
Ягідні культури	5055,0	3917,0	2192,4	2959,2	2387,1
Суниця	7834,5	5195,6	20,0	86,0	1485,0

Джерело: сформовано на основі [10].

лохина. Частка продукції українського походження становила 79,1%. Найбільші обсяги імпортованого садивного матеріалу походили з Польщі — 11,8%, Італії — 5,9% та Румунії — 2,3%, тоді як на інші країни припадало 0,9% [10].

В Україні функціонують як державні, так і приватні установи-виробники садивного матеріалу. І хоча державні підприємства становлять лише 7% від усіх виробників, їх діяльність відіграє важливу роль у збереженні генофонду культурних рослин та здійсненні селекційної роботи [9]. Також вони є джерелом високоякісного вихідного матеріалу для закладання маточних насаджень плодових культур. Натомість, приватні розсадники зосереджені переважно на задоволенні потреб промислового садівництва, для цілей якого використовується здебільшого садивний матеріал сортів іноземної селекції.

Виробництво здорового садивного матеріалу можливе лише за умови чіткої організації розсадницької діяльності. У цьому контексті доцільно розглянути основні структурні рівні системи розсадництва та їх функціональне призначення.

Система розсадництва охоплює повний виробничий цикл — від добору вихідних рослин до вирощування сертифікованих саджанців для закладки промислових або присадибних насаджень. Основними етапами даного циклу є:

1. Відбір вихідних рослин, оздоровлення та вирощування вихідного садивного матеріалу.
2. Вирощування базового садивного матеріалу.
3. Виробництво сертифікованого садивного матеріалу для створення продуктивних насаджень (рис. 1).

Метою першого етапу є забезпечення високої якості рослин і запобігання поширенню хвороб у промисловому вирощуванні або дослідницькій діяльності. Науково-дослідні установи з садівництва та установи, що мають вірусологічні лабораторії, проводять санітарну експертизу, застосовують методи термотерапії, хіміотерапії та використання меристемної культури (in vitro) для отримання оздоровле-

Рис. 1. Система розсадництва

Джерело: систематизовано та узагальнено за даними [11].

ного садивного матеріалу. Садивний матеріал, що виробляється на цьому етапі, називається вихідним та використовується для отримання садивного матеріалу наступних поколінь [11].

На другому етапі з оздоровленого вихідного матеріалу вирощується базовий садивний матеріал. Такий матеріал є безвірусним та призначений для створення маточних насаджень [11]. Його вирощуванням займаються як науково-дослідні установи з садівництва, так і базові розсадники.

Наступний етап виробничого циклу передбачає вирощування розсадницькими господарствами сертифікованого садивного матеріалу. Ним вважаються безвірусні рослини отримані від розмноження базового садивного матеріалу і призначені для закладання промислових насаджень [11].

На кожному з цих етапів вирощена продукція проходить державну сертифікацію, що включає перевірку на сортову чистоту, відповідність стандартам якості та відсутність шкідників та хвороб. За відсутності відповідних сертифікатів садивний матеріал не може офіційно бути допущений до реалізації та використання для закладання садів [6].

Далі сертифікований матеріал використовується для закладання промислових насаджень та насаджень у господарствах населення. Промислові підприємства, що спеціалізуються на товарному плодівництві та ягідництві, зацікавлені в отриманні стабільного врожаю та зменшенні витрат на захист рослин. У свою чер-

гу, господарства населення, хоча й діють у менших масштабах, також є важливими споживачами якісних саджанців — для особистого користування чи дрібного підприємництва.

Варто зазначити, що кожен з етапів циклу потребує значних інвестицій. Це пов'язано як із тривалістю процесу вирощування садивного матеріалу, так і зі складністю та багаторівневістю самої системи його виробництва.

Для ефективного функціонування системи розсадництва важливу роль відіграє правильна організація розсадника (розсадницького господарства). У розсадниках здійснюється вирощування садивного матеріалу сортів, що офіційно включені до Реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні. Винятком є випадок, коли заявник сорту створює запас садивного матеріалу для набуття майнових прав інтелектуальної власності на нього [12].

Структура розсадника формується відповідно до напрямку і рівня спеціалізації. Деякі господарства зосереджуються на вирощуванні зерняткових і кісточкових культур, інші — на ягідних або окремих культурах, таких як суниця [13].

У випадку, коли розсадник займається вирощуванням всіх культур, рекомендованих для конкретної зони плодівництва, його структурні підрозділи будуть організовані наступним чином (рис. 2):

- маточні насадження;
- відділення розмноження;
- відділення вирощування та формування плодкових саджанців;

— допоміжні ділянки та споруди.

Маточні насадження слугують основою для виробництва високоякісного здорового садивного матеріалу. Технологічний процес їх закладання є комплексним, довготривалим і надзвичайно відповідальним, оскільки саме від якості маточника залежить сортова чистота, фітосанітарний стан та врожайність майбутніх садів. Помилки, допущені на цьому етапі, можуть мати довготривалі негативні наслідки як для окремого господарства, так і для галузі садівництва в цілому.

Відділення розмноження призначене для підготовки насінневих підщеп і вкорінення живців-відводків. Тут підщепи вирощуються впродовж одного вегетаційного сезону, після чого пересаджуються у відділення формування. Крім шкільки сіянців та шкільки саджанців кущових ягідників, сюди відносять маточники малини, суниці та клонових підщеп.

Відділення вирощування та формування плодкових саджанців є найбільшим та основним відділенням розсадника. Тут проводиться окулірування або зимове щеплення, внаслідок чого формується садивний матеріал. Технологічний процес вирощування щеплених саджанців передбачає наявність таких частин: чергове (перше) поле або поле окулянтів, друге поле (для однорічних саджанців) та третє поле (для дворічних саджанців). На цих полях саджанці доводять до стану, придатного для реалізації та подальшої висадки у промислові насадження.

Допоміжні ділянки та споруди забезпечують підтримку всіх основних процесів розсадника. Тут відбувається дорощування садивного матеріалу, контроль за умовами вирощування, зберігання підщеп та саджанців, а також оздоровлення та тестування матеріалу на наявність вірусів і шкідників. Ці підрозділи забезпечують безперервність технологічного процесу і підтримку високих стандартів якості продукції [13].

Таким чином, система розсадництва плодкових і ягідних культур в Україні є багатоступе-

Рис. 2. Структура плодового розсадника

Джерело: систематизовано та узагальнено за даними [13].

невою, чітко структурованою та технологічно взаємопов'язаною. Кожен етап: від добору вихідного матеріалу до реалізації продукції кінцевим користувачем, має власні функції та виконавців. Наявність структурованої й взаємопов'язаної системи розсадництва створює основу для виробництва якісного садивного матеріалу. Проте на практиці ефективність її функціонування залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників.

Одним з таких чинників є здатність залучати інвестиції. Саме інвестиції у галузь виступають каталізатором підвищення якості садивного матеріалу, розвитку нових технологій і нарощення експортного потенціалу. Проте інвестори оцінюють галузь з огляду на її відповідність визначеним критеріям — стабільність, рентабельність та перспективність вкладень. Особливе значення для інвестиційної діяльності мають соціальні, політичні, екологічні, технологічні та правові аспекти. Окрім того, характерні для галузі ризики істотно визначають динаміку й масштаби залучення інвестицій. Це зумовлює необхідність аналізу проблем, що стоять перед галуззю, а також визначення перспектив її подальшого розвитку для підвищення інвестиційної привабливості.

Головною проблемою залишається високий рівень тінізації ринку саджанців. Причиною цього є недосконалі механізми законодавчого регулювання та відсутність системного контролю за якістю садивного матеріалу (сертифікація, реєстрація). Як приклад, складність механізму використання сортів суспільного надбання та загальнопоширених сортів призвела до того, що тривалий час виробники вдавалися до різних тінювих схем для продажу їх садивного матеріалу [14]. Водночас із цим, в Україні не забезпечено повноцінного державного нагляду за якістю садивного матеріалу. Істотна частка саджанців вирощується у неспеціалізованих господарствах (особистих селянських, фермерських тощо), які не мають належної матеріально-технічної бази та кваліфікованих кадрів, а також часто не сплачують податки до бюджету [15]. Наслідком стає поширення садивного матеріалу без належної якості, часто зараженого вірусами або іншими патогенами, що в свою чергу, знижує конкурентоспроможність галузі розсадництва. Також тінізація ринку садивного матеріалу створює серйозні ризики для інвестицій у розсадництво, оскільки призводить до недобросовісної конкуренції. Недобросовісні учасники ринку можуть пропонувати продукцію за значно нижчими цінами, оскільки уникають витрат на сертифікацію, дотримання технологій вирощування тощо. За таких умов ті, хто інвестують у легальний бізнес опиняються у невідгідному становищі: ціновий тиск тінювого ринку скорочує їхній потенційний прибуток і робить вкладення менш привабливими.

Водночас із цим, українське законодавство у сфері насінництва і розсадництва не враховує усіх особливостей багаторічних плодових і ягідних рослин. Причиною є те, що воно розроблялося переважно для культур, що розмножуються генеративним способом. Це значно ускладнює вихід вітчизняного садивного матеріалу на міжнародні ринки [4].

Окрім цього, характерними рисами розсадництва залишаються залежність виробництва від природно-кліматичних умов та довгий строк окупності інвестицій. Також експерти відмічають високу капіталомісткість галузі [3] та залежність обсягів реалізації продукції від рівня маркетингової підтримки [2].

Попри наявні проблеми, розсадництво має значний потенціал до зростання. Сьогодні воно потребує якісного оновлення, адже від ефективності його функціонування залежить продуктивність галузі садівництва.

Подальший розвиток галузі неможливий без посилення державної підтримки. Насамперед, це пов'язано з державними програмами фінансування, які компенсують витрати на закладання садів і закупівлю садивного матеріалу. Такі програми фактично запускають механізм активного виробництва сертифікованих саджанців [5; 16].

Разом з тим розвиток розсадництва також потребує удосконалення нормативно-правової бази. Важливими є спрощення процедури реєстрації сортів суспільного надбання, наближення української класифікації садивного матеріалу до європейської та гармонізація українського законодавства з європейським [14]. Також доцільно спростити процедуру отримання сертифікату, що посвідчує товарні якості садивного матеріалу.

Стратегічним напрямом є широке впровадження біотехнологій, зокрема культури тканин, методів оздоровлення садивного матеріалу *in vitro* та створення базових клонів для масового розмноження. Це дасть можливість забезпечити виробників безвірусним матеріалом, що відповідатиме міжнародним стандартам [15]. Важливим завданням стає створення науково-виробничих біотехнологічних комплексів, здатних задовольнити потреби галузі. Доцільним у зазначених умовах є спрямування інвестицій у біотехнологічний комплекс Інституту садівництва НААН. Його запуск дозволить налагодити виробництво безвірусного садивного матеріалу високих категорій та забезпечити не лише внутрішні потреби, а й можливість експорту [5].

Водночас Україна має значний експортний потенціал у сегменті сертифікованого садивного матеріалу. Це пов'язано як зі сприятливими природно-кліматичними умовами, так і з наявністю перспективних вітчизняних сортів, адаптованих до континентального клімату. Як зазначають експерти, пріоритетними для освоєння є західні та азійські ринки [4].

Слід зазначити, що споживачів дедалі більше цікавлять здоров'я та екологічність. Тому зростає попит на органічні фрукти та ягоди сортів, придатних для тривалого зберігання й транспортування [17]. Також споживачі виявляють зростаючий інтерес до плодів нішевих культур — актинїдії, обліпихи, жимолості тощо [16]. Це відкриває нові перспективи для диверсифікації асортименту садивного матеріалу та розширення ринків збуту. Спеціалізація виробників на таких культурах, що мають високу додану вартість, створить умови для розвитку

локальних брендів та формування унікальних ринкових пропозицій.

Отже, перспективи українського розсадництва охоплюють не лише модернізацію виробничих процесів, а й формування нових стратегій виходу на зовнішні ринки. Поєднання державної підтримки, інвестицій у біотехнології та орієнтації на сучасні потреби споживачів створює підґрунтя для формування довіри інвесторів та споживачів та стійкого розвитку галузі у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Розсадництво плодових і ягідних культур має важливе значення для розвитку садівництва та забезпечення продовольчої безпеки. Водночас воно стикається з низкою проблем, основними з яких є значний рівень тінізації ринку, недосконалість механізмів сертифікації та контролю якості, нормативно-правові обмеження тощо. Ці чинники, посилені наслідками війни, стримують ефективне функціонування галузі та негативно впливають на її привабливість для потенційних інвесторів. Разом з тим, за умови удосконалення законодавчої бази, посилення державної підтримки та активного впровадження біотехнологій, розсадництво здатне перетворитися на інвестиційно привабливу, експортноорієнтовану та високоефективну складову агропромислового комплексу України.

Література:

1. Grunwald N., Zakharchuk O., Matsyhora T. Prospects for the development of the seed industry in Ukraine. *Ekonomika APK*. 2022. Vol. 29 (1). P. 18—25.
2. Heera I.J., Hossain M.F., Ali M.S. Problems faced by the nursery owners in seedling production. *Int. J. Agric. Vet. Sci.* 2023. Vol. 5(3). P. 44—51. DOI: <https://doi.org/10.34104/ijavs.-023.044051>
3. Vampasidou M., Fields J. "Increased Demand and Persistent Resource Challenges for the Nursery Industry." *Southern Ag Today*. 2022. Vol. 2 (22.5). URL: <https://southernagtoday.org/2022/05/27/increased-demand-and-persistent-resource-challenges-for-the-nursery-industry> (дата звернення: 15.08.2025).
4. Костенко В.М., Іванова І.В., Іванова О.В. Правове регулювання галузі розсадництва України. *Садівництво*. 2021. № 76. С. 229—240.
5. Костенко В.М., Гриник Р.І. Ефективність державної фінансової підтримки галузі садівництва України та напрями її вдосконалення. *Садівництво*. 2022. № 77. С. 185—195.
6. Удовиченко К. М., Удовиченко В. М. Сертифікація садивного матеріалу плодових і ягідних культур. *Ягідник*. 2023. № 3(33). С. 39—41. URL: <https://www.jagodnik.info/sertyfikatsiya-sadyvnogo-materialu-plodovyh-i-yagidnyh-kultur/> (дата звернення: 15.08.2025).
7. Державна служба статистики України. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/pvzu/arch_rpxu_reg.htm (дата звернення: 14.08.2025).
8. Барабаш А. О., Мазур К. В. Розвиток промислового садівництва в умовах євроінтеграційних процесів. *Економіка АПК*. 2019. № 12. С. 69 — 79.
9. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Державний реєстр суб'єктів насінництва та розсадництва. URL: <https://consumerhm.gov.ua/4190-2025-derzhavnij-reestr-sub-ektiv-nasinnitstva-ta-rozsadnitstva> (дата звернення: 14.08.2025).
10. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Реєстр сертифікатів на насіння і садивний матеріал. URL: <https://data.gov.ua/dataset/f4f0bd0a-74ac-4f25-80cf-5add41f76df9> (дата звернення: 14.08.2025).
11. Про насіння і садивний матеріал: Закон України від 16.03.2000 р. № 411-III. Дата оновлення: 18.01.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/411-15> (дата звернення: 14.08.2025).
12. Головне управління Держпродспоживслужби в Чернівецькій області: Про державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні. URL: <https://consumer-cv.gov.ua/blog/2023/05/01/pro-derzhavnyj-rejestr-sortiv-roslyn-prydatnyh-dlya-poshyrennya-v-ukrayini/> (дата звернення: 21.08.2025).
13. Паламарчук І., Тисячний О. Плодівництво та Овочівництво. Методичні вказівки до виконання практичних робіт здобувачами вищої освіти факультету агрономії та лісівництва. Вінниця: ВНАУ. 2022. 77 с.
14. Босий О. Стан та перспективи розвитку галузі плодово-ягідного розсадництва в Україні. *Ягідник*. 2024. № 3 (38). С. 14—17 — URL: http://www.jagodnik.info/wp-content/uploads/2024/10/YAgidnyk-VEB_3_38_2024-1.pdf (дата звернення: 21.08.2025).
15. Концепція розвитку розсадництва в Україні на період до 2025 року. Українські сади (журнал Асоціації "Укрсадпром"). 2021. № 1. С. 14—19. — URL: http://ukrsadprom.org/wp-content/uploads/2021/08/1_Ukrai-nski-sady-compressed-1.pdf (дата звернення: 21.08.2025).
16. Москалець Т.З., Гриник І.В., Москалець В.В., Бублик М.О., Князюк О.В., Кра-

вець О.А., Ткачук О.О. Стан і перспективи селекції та вирощування плодово-ягідних рослин, малопоширених в культурі, в сучасному садівництві України. Садівництво. 2020. № 75. С. 58—78

17. What are the primary regulatory standards impacting international trade in fruit saplings? PMarketResearch (PW Consulting Health Care Research Center). URL: <https://pmarketresearch.com/hc/fruit-sapling-market/> (дата звернення: 21.08.2025).

References:

1. Grunwald, N. Zakharchuk, O. and Matsybora, T. (2022), "Prospects for the development of the seed industry in Ukraine", *Ekonomika APK*, vol. 29 (1), pp. 18—25.

2. Heera, I.J. Hossain, M.F. and Ali, M.S. (2023), "Problems faced by the nursery owners in seedling production", *Int. J. Agric. Vet. Sci.*, vol. 5 (3), pp. 44—51. <https://doi.org/10.34104/ijavs.023.044051>

3. Bampasidou, M. and Fields, J. (2022), "Increased Demand and Persistent Resource Challenges for the Nursery Industry", *Southern Ag Today*, vol. 2 (22.5), available at: <https://southernagtoday.org/2022/05/27/increased-demand-and-persistent-resource-challenges-for-the-nursery-industry> (Accessed 15 Aug 2025).

4. Kostenko, V.M. Ivanova, O.V. and Ivanova, I.V. (2021), "Lawful regulation of the nursery branch in Ukraine", *Horticulture*, vol. 76, pp. 229—240.

5. Kostenko, V.M. and Hrynyk, R.I. (2022), "Efficiency of the state financial support of the horticultural industry in Ukraine and its improvement directions", *Horticulture*, vol. 77, pp. 185—195.

6. Udovychenko, K.M. and Udovychenko, V. M. (2023), "Certification of planting material of fruit and berry crops", *Yahidnyk*, vol. 3 (33), pp. 39—41. available at: <https://www.jagodnik.info/sertyfikatsiya-sadyvnogo-materialu-plodovyh-i-yagidnyh-kultur/> (Accessed 15 Aug 2025).

7. State Statistics Service of Ukraine (2024), "Areas, Gross Harvests and Yields of Agricultural Crops for 2017—2024", available at: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/sg/pvzu/arch_pvzu_reg.htm (Accessed 14 Aug 2025).

8. Barabash, L. and Mazur, K. (2019), "Development of commercial horticulture in conditions of the European integration processes", *Ekonomika APK*, vol. 26 (12), pp. 69—79.

9. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2025), "State register of seed and nursery entities for 2024", available at: <https://consu->

merhm.gov.ua/4190-2025-derzhavniy-reestr-subektiv-nasinnitstva-ta-rozsadnitstva (Accessed 14 Aug 2025).

10. Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine (2025), "Register of certificates for seeds and planting material for 2020—2024", available at: <https://data.gov.ua/dataset/f4f0bd0a-74ac-4f25-80cf-5add41f76df9> (Accessed 14 Aug 2025).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "On seeds and planting material", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/go/411-15> (Accessed 14 Aug 2025).

12. Main Department of the State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection in Chernivtsi Region (2023), "On the state register of plant varieties suitable for distribution in Ukraine", available at: <https://consumer-cv.gov.ua/blog/2023/05/01/pro-derzhavnyj-rejestr-sortiv-roslyn-prydatnyh-dlya-poshyrennya-v-ukrayini/> (Accessed 21 Aug 2025).

13. Palamarchuk, I. and Tysiachnyi, O. (2022), *Plodivnytsstvo ta Ovochivnytsstvo. Metodichni vказivky do vykonannya praktychnykh robot zdobuvachamy vyshchoi osvity fakultetu ahronomii ta lisivnytsstva* [Fruit growing and vegetable production. Methodical instructions for practical works for students of the Faculty of Agronomy and Forestry], VNAU, Vinnytsia, Ukraine.

14. Bosyi, O. (2024), "State and prospects of development of the fruit and berry nursery industry in Ukraine", *Yahidnyk*, vol. 3 (38), pp. 14—17. available at: http://www.jagodnik.info/wp-content/uploads/2024/10/YAgidnyk-VEB_3_38_2024-1.pdf (Accessed 21 Aug 2025).

15. UKRSADPROM Association (2021), "Concept of nursery development in Ukraine until 2025", *Ukrainski sady*, vol. 1, pp. 14—19. available at: http://ukrsadprom.org/wp-content/uploads/2021/08/1_Ukrai-nski-sady_compressed-1.pdf (Accessed 21 Aug 2025).

16. Moskalets, T.Z. Grynyk, I.V. Moskalets, V.V. Bublyk, M.O. Kniazuk, A.V. Kravets, O.A. and Tkachuk, O.A. (2020), "State and perspectives of the breeding and growing in the modern horticulture of Ukraine minor fruit and soft fruit berries crops", *Horticulture*, vol. 75. pp. 58—78.

17. PMarketResearch (PW Consulting Health Care Research Center) (2024), "What are the primary regulatory standards impacting international trade in fruit saplings?", available at: URL: <https://pmarketresearch.com/hc/fruit-sapling-market/> (Accessed 21 Aug 2025).

Стаття надійшла до редакції 30.09.2025 р.